

Rapport

efter kvalitetsgranskning av Studie- och yrkes-
vägledningen vid Anders-Olof skolan i
Ragunda kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Anders-Olof skolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan under hösten 2012 och våren 2013. Syftet med granskningen är att undersöka om eleverna på de granskade skolorna får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan och att verksamheten är av kvalitet enligt på förhand definierade kriterier. Granskningen vid Anders-Olof skolan i Ragunda kommun ingår i denna kvalitetsgranskning.

Anders-Olof skolan besöktes den 13 och 14 november 2012. Ansvariga inspektörer är Karin Günther och Susanne Smith. I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan genomförs i totalt 26 kommunala och 8 fristående slumpvis utvalda skolor. I Ragunda granskas även Hansåkerskolan. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra granskade skolor. Det enskilda beslutet placeras därmed i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Anders-Olof skolan

På Anders-Olof skolan finns cirka 140 elever i årskurserna 6 – 9. På skolan finns även särskoleelever. Skolformen grundsärskolan omfattas inte av denna granskning.

Anders-Olof skolan ligger i centralorten Hammarstrand i Ragunda kommun i Jämtlands län. Hammarstrand har drygt 1000 invånare. Av statistik från statistiska centralbyrån framgår att de vanligaste yrkesområdena i kommunen är vård och omsorg samt tillverkning och utvinning.

Av uppgifter från kommunen för 2012 framgår att av 66 procent av eleverna i Ragunda kommun var antagna till program inom Jämtlands gymnasieförbund varav 12 procent på introduktionsprogram. 12 procent av eleverna var antagna i en fristående skola och 19 procent var antagna i en kommun utanför gymnasieförbundets område.¹ Östersund är den ort de flesta elever söker sig till för att gå gymnasiet.

Anders-Olof skolans studie- och yrkesvägledare är anställd som studieassistent i skolan och arbetar 20 procent med studie- och yrkesvägledning.

¹ Jämtlands Gymnasieförbund är en politiskt styrd organisation vars uppdrag är att tillhandahålla och ansvara för medlemskommunernas gymnasiala utbildningar. Medlemskommunerna är Bräcke, Krokom, Ragunda och Östersund

Resultat

1. Eleverna får kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att de kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

1.1 Eleverna har tillgång till en kontinuerlig vägledning och en vägledning inför val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Här undersöks om eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledare eller annan personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning tillgodoses. Vidare granskas om studie- och yrkesvägledningen ges kontinuerligt i utbildningen. Slutligen undersöks om vägledning och information inför gymnasievalet organiseras på ett sätt som ger eleverna underlag och förutsättningar att kunna göra väl underbyggda val av gymnasieutbildning.²

Den studie- och yrkesvägledare som arbetar på skolan saknar formell utbildning för uppdraget. I arbetet som studie- och yrkesvägledare ingår vägledning och information inför gymnasievalet. Studie- och yrkesvägledaren på Anders-Olof skolan känner eleverna, vilket lyfts fram som en styrka i arbetet med vägledning av rektor, studie- och yrkesvägledaren samt kommunens skolchef.

Inför besöket har Skolinspektionen tagit del av en tjänstebeskrivning av tjänsten som studie- och yrkesvägledare i skolan. Av denna framgår att det i studie- och yrkesvägledarens arbetsuppgifter ingår att i årskurs 8 och 9 informera elever och föräldrar inför gymnasievalet, hålla vägledande samtal med enskilda elever, ha löpande föräldrakontakter, att vara kontaktperson mellan grundskolan och gymnasiet, ordna studiebesök på gymnasieprogram och öppna hus samt att arbeta med "individuella lösningar när behov finns".

Arbetet som studieassistent innebär bland annat att vara en extra resurs för eleverna i undervisningen från det att eleverna börjar på skolan i årskurs 6. Arbetet med studie- och yrkesvägledning börjar när eleverna går i årskurs 8 då eleverna får en första informationsgenomgång om gymnasieprogrammen. Det huvudsakliga vägledningsarbetet förläggs dock till årskurs 9. En studie- och yrkesvägledare från Jämtlands gymnasieförbund kommer då till skolan och informerar föräldrar och elever om de olika gymnasieprogrammen. Skolan an-

² 2 kap. 29 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

ordnar också ett gemensamt besök för alla elever på den gymnasiemässa som de kommunala gymnasieskolorna i Östersund anordnar. De elever som vill kan även besöka en gymnasiemässa som de fristående gymnasieskolorna anordnar.

Som en del i Skolinspektionens granskning har samtliga elever i årskurs 9 haft möjlighet att svara på en enkät om gymnasievalet och skolans insatser i samband med detta (svarsfrekvens 77 procent). Av enkätsvaren framgår bland annat att en majoritet av eleverna vet vilken skola och vilket program de skulle välja om de skulle "söka till gymnasiet idag".

Av elevenkät och elevintervjuer framgår att åsikterna hos eleverna går isär när det gäller vilken information de har fått inför gymnasievalet. I elevenkäten svarar lika många elever "ja" som "nej" på frågan om de upplever att den information de fått inför gymnasievalet gett en klar bild av vad olika utbildningar innebär. I intervjuerna framgår att de elever som redan haft en klar bild av vilka program de är intresserade av fått information om dessa, medan elever som varit mer osäkra, vid tiden för besöket, inte upplever att de fått tillräckligt underlag för att kunna välja.

Flera elever berättar i intervjuerna att de i huvudsak får information om kommunala skolor i Östersund. Detta trots att det finns andra närliggande orter med gymnasieskolor och flera fristående skolor i området. Det finns även elever som menar att den information de fått har haft ett starkt fokus på yrkesprogrammen, medan information om högskoleförberedande program inte varit lika ingående. Studie- och yrkesvägledaren känner inte igen påståendet, men tror att de tillfällen då eleverna fått information i grupp kan ha haft ett starkt fokus på yrkesprogrammen. Den kritik som kommer fram i elevintervjuerna har eleverna även framfört till skolans rektor. Rektorn berättar att hon kommer att möta elevernas förfrågan och ordna så att de får den information som de efterfrågar.

Vid tiden för Skolinspektionens besök har eleverna inte haft individuella samtal med studie- och yrkesvägledaren. Individuella samtal kommer snart att hållas med alla elever som vill och studie- och yrkesvägledaren menar att det är viktigt att alla elever har åtminstone ett samtal var. Hon beskriver ett bra samtal som ett samtal där eleven har möjlighet att bolla sina funderingar. Av Skolinspektionens enkät framgår att eleverna inte upplever att de fått information inför vägledningssamtalet. Även i elevintervjuerna framgår att det är otydligt för eleverna vilket som är syftet med samtalen. Flera elever beskriver att de inte har inte fått information på förhand om vad samtalen ska innehålla, och att de inte heller haft möjlighet att förbereda sig. Eleverna vet inte när de ska ha samtal och beskriver det som att "syv plockar någon då och då". Det som efterfrå-

gas av eleverna vid Skolinspektionens intervjuer är dock information om an-
tagningspoäng och information om olika gymnasieskolor.

På skolan arbetar man inte samordnat för att tidigt främja elevernas beredskap
inför yrkesliv och studieval. Studie- och yrkesvägledningen är inte kontinuer-
ligt integrerad i undervisningen utan fokuseras till elevernas val till gymnasiet i
årskurs 9. Av dokument som inkommit till Skolinspektionen, liksom av inter-
vju med lärare, framkommer att lärarna i samhällskunskap arbetar med arbets-
livsrelaterade frågor framförallt i samband med den prao som eleverna genom-
för i årskurs 8 och 9. Dessa insatser samordnas emellertid inte med det som på
skolan går under benämningen studie- och yrkesvägledning.

Studie- och yrkesvägledaren och de lärare som Skolinspektionen intervjuat
känner inte till de bestämmelser i skollagen och läroplanen som studie- och
yrkesvägledningen styrs av. De känner inte heller till Skolverkets allmänna råd
och kommentarer om studie- och yrkesorientering utan hänvisar till rektorn för
denna kunskap.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna vid Anders-Olof
skolan inte har tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av
vägledning kan tillgodoses. Studie- och yrkesvägledningen på skolan utgår inte
från de nationella mål som finns i skollag och läroplan och eleverna får därmed
inte den vägledning som de har rätt till. Vidare ges inte studie- och yrkesväg-
ledningen kontinuerligt under utbildningen utan består i första hand av in-
formation inför gymnasievalet. Vägledningen samordnas inte heller med nära-
liggande verksamhet på skolan så som prao och undervisning om arbetsmark-
nad och arbetsliv. Enligt Skolinspektionens bedömning får eleverna informat-
ion och vägledning inför gymnasievalet, men de får inte ett tillräckligt underlag
för att kunna göra väl underbyggda val av gymnasieutbildning.

1.2 Skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken.

*Här undersöks om studie och yrkesvägledningen utgår från, och anpassas efter varje elevs behov så att eleverna får det stöd de behöver för att kunna fatta individuella och välgrundade val till gymnasieskolan. Vidare granskas om skolan medvetet arbetar för att eleverna ska utveckla förmågor som behövs för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval, kritiskt granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. En övergripande frågeställning är om skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken. I detta ingår även att eleverna får inblick i närsamhället och dess arbetsliv och kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Slutligen granskas skolans arbete med att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, social och kulturell bakgrund eller av eventuella funktionsnedsättningar.*³

En majoritet av eleverna i årskurs 9 vid Anders-Olof skolan vet vilket gymnasieprogram och vilken skola de kommer att söka till. Elever som inte vet vilket program de ska välja är ändå på det klara med om de vill gå ett yrkesprogram eller ett högskoleförberedande program. Det finns elever som har en mycket tydlig bild av varför de väljer ett visst program, medan andra elever menar att "det blir som det blir".

Flera elever nämner "eget intresse" som anledning till valet av gymnasieprogram. Vid intervjuerna framkommer att elevernas gymnasieval bland annat påverkas av deras föräldrar, framförallt papporna, och att eleverna ofta har familj och släkt i den bransch de säger att de är intresserade av att arbeta i efter gymnasiet.

Enligt eleverna är det inte någon skillnad på vad pojkar och flickor väljer för gymnasieprogram, förutom att flickorna väljer barn- och fritidsprogrammet i högre utsträckning än pojkarna. Skolinspektionen träffar också elever som uppger att de kommer att välja ett gymnasieprogram som bryter mot könsnormerna. I intervju med lärare kommenteras uppgiften med att: "det kanske inte blir så när valet väl ska göras". Skolan arbetar inte aktivt för att motverka att elevernas val styrs av deras könstillhörighet. Bygden beskrivs av rektor som traditionell, och hon menar att "verkligheten ser ut som den gör" och att könsbundna val är svåra att bryta.

Genom undervisningen i samhällskunskap, prao och studiebesök får eleverna på Anders-Olof skolan, enligt lärarna, inblick i det lokala arbetslivet. Elevernas

³ 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

prao sker i årskurs 8 och 9. Eleverna ordnar själva med sin praoplats och väljer utifrån egna intressen. Eleven kan välja att göra prao flera gånger inom samma yrkesområde. Att eleverna själva ordnar sin prao-plats ser både elever och skolan som positivt och som ett led i att utveckla elevernas förmåga att ta ansvar. En konsekvens av att eleverna själva får hitta praktikplatser är att alla elever inte får tag på en prao-plats och att vissa elever blir kvar på skolan.

Det är lärarna i samhällskunskap som organiserar studiebesök och elevernas prao med tillhörande uppgifter som knyts till undervisningen. Studie- och yrkesvägledaren är inte involverad i detta arbete. Elevernas uppmuntras av lärarna att välja prao utifrån vad de tror att de kommer att vilja arbeta med i framtiden. Elever som inte ordnat någon prao-plats uppmuntras att göra besök vid någon gymnasieskola under prao-perioden. Det förekommer också att elever gör sin prao på ett gymnasieprogram som de är intresserade av. Enligt lärarna har det blivit allt vanligare att eleverna kombinerar en veckas prao med besök på någon gymnasieskola. Syftet med praon är enligt lärarna att eleverna ska få inblick i arbetslivet och att ge eleverna ytterligare underlag inför gymnasievalet.

Alla elever får i samband med prao-perioden en uppgift i samhällskunskap att genomföra. Uppgiften omfattar såväl elevens egna funderingar på ett kommande arbetsliv som generella frågeställningar om arbetsmarknaden. Efter avslutad prao redovisar eleverna för varandra. Enligt lärarna görs inte någon uppföljning av praons ändamålsenlighet utöver skoluppgiften. I intervju med rektor och skolchef framkommer inte heller att man genomför någon systematisk uppföljning eller utvärdering av elevernas prao.

I kommunens lokala arbetsplan framgår att man inte arbetar för att eleverna ska ges möjlighet att utveckla särskilda förmågor som de kan behöva för att kunna göra väl underbyggda val. De arbetsuppgifter eleverna får i samband med praon har inte heller som syfte att utveckla till exempel elevernas förmåga att kritiskt granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden.

Flera elever uppger att de studiebesök de gjort har haft betydelse för det kommande gymnasievalet. Vissa elever uppger även att studiebesöken varit mer betydelsefulla än praon. Studiebesöken har bidragit till nya infallsvinklar och påverkat elevernas val både vad gäller skola och program.

Eleverna talar om studie- och yrkesvägledning som en informationsinsats. Studie- och yrkesvägledaren är omtyckt av eleverna men det är oklart för Skolinspektionen vilken betydelse skolans insatser har för elevernas val. Som fram-

gått tidigare är de elever som redan är säkra på sina val också de som är mest nöjda med skolans studie- och yrkesvägledning.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna får inblick i när-samhället bland annat genom studiebesök och prao, men att informationen om utbildningar och arbetsmarknad i andra delar av Sverige och världen är begränsad. Den prao som eleverna har bidrar inte heller till att vidga elevernas perspektiv då eleverna i hög utsträckning väljer arbetsplatser inom områden som sedan tidigare är bekanta för dem. Studie- och yrkesvägledningen på skolan är inte heller inriktad på att aktivt motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, eventuella funktionsnedsättningar, social- och kulturell bakgrund. För att eleverna ska kunna göra välgrundade val behöver skolan visa på nya möjligheter och öppna elevernas ögon för sådant de inte redan känner till genom sin bakgrund.

2. Rektor ger riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar.

Här undersöks att rektorn ser till att det finns riktlinjer för hur studie- och yrkesorienteringen ska organiseras. Att det finns system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för studie- och yrkesvägledningen, att det systematiska kvalitetsarbetet avseende studie- och yrkesvägledningen finns dokumenterat och att resultaten från uppföljningar och utvärderingar används till att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen. Vidare granskas att rektorn ger riktlinjer och förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen blir ett uppdrag för hela skolan och att rektorn ser till att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.⁴

Studie- och yrkesvägledningen ingår inte i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten följs, enligt rektor och studie- och yrkesvägledaren, upp i de regelbundna möten som studie- och yrkesvägledaren har tillsammans med studie- och yrkesvägledaren i Hansåkersskolan och kommunens skolchef. Det är dock oklart för Skolinspektionen vad i verksamheten som följs upp och vem som är ansvarig för uppföljningen.

Rektorn har inte givit riktlinjer eller skapat system för att samordna skolans studie- och yrkesvägledande uppdrag. Vägledning ingår inte heller som en del av den planerade undervisningen för eleverna.

Studie- och yrkesvägledningen vid Anders- Olof skolan är begränsad till vägledning och information inför elevernas val till gymnasiet. Ett övergripande mål med vägledningen är att eleverna inte ska behöva byta program när de börjat på gymnasiet men i övrigt finns inga uttalade mål för studie- och yrkesvägledningen på skolan.

Studie- och yrkesvägledaren har inte fått någon kompetensutveckling för arbetet med studie- och yrkesvägledning på skolan. Det har inte heller funnits någon tjänstebeskrivning eller några uttryckta mål för studie- och yrkesvägledningen. Den tjänstebeskrivning som Skolinspektionen tagit del av togs fram av studie- och yrkesvägledarna på Anders-Olof skolan och Hansåkersskolan inför Skolinspektionens granskningsbesök.

⁴ 2 kap. 9-10 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.8 4 kap. 4-6 §§ skollagen

Rektor har inte någon plan för kompetensutveckling för studie- och yrkesvägledaren eller för skolans övriga personal inom området studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledaren har själv tagit initiativ till egen kompetensutveckling. Bland annat har hon använt Jämtlands gymnasieförbunds gymnasiekatalog för att lära sig mer om gymnasieprogrammen och för att hålla sig uppdaterad inom området studie- och yrkesvägledning. Hon deltar även i ett nätverk som arrangerar träffar för studie- och yrkesvägledare i Jämtlands län.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att studie- och yrkesvägledningen på Anders-Olof skolan inte är organiserad utifrån de bestämmelser som finns för studie- och yrkesvägledning i skollag och läroplan.

Området behöver utvecklas så att skolans rektor ger riktlinjer så att studie- och yrkesvägledningen blir ett uppdrag för hela skolan. Studie- och yrkesvägledningen behöver utvecklas så att den ges integrerat i undervisningen.

Studie- och yrkesvägledningen ingår inte i skolans systematiska kvalitetsarbete. Det finns inga mål för verksamheten som utgår från skollag och läroplan och det saknas rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Rektor behöver vidare säkerställa att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.

3. Huvudmannen tar ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Här undersöks att huvudmannen ger skolorna förutsättningar att ge eleverna den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till. Vidare granskas att huvudmannen tar ansvar för att skolorna har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att få arbeta med studie- och yrkesvägledning och att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare får kompetensutveckling för att kunna utföra sina uppdrag. Här undersöks också att huvudmannen har system och rutiner för planering, uppföljning och utveckling av verksamheten, att kvalitetsarbetet dokumenteras och att resultaten används för att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen.⁵

Enligt skollagen har kommunen ansvar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och andra lagar och förordningar.

Ragunda kommun har för arbetet med vägledning och information inför gymnasievalet valt att anställa personer som sedan tidigare funnits vid Hansåkersskolan och Anders-Olofskolan. Kommunen har avsatt 20 procent på varje skola av två befintliga tjänster vid respektive skola för studie- och yrkesvägledning. Ingen av studie- och yrkesvägledarna i kommunen har utbildning som studie- och yrkesvägledare. Enligt skolchefen är det svårt att få tag på utbildade studie- och yrkesvägledare och läsåret 2012/13 finns det inte någon utbildad studie- och yrkesvägledare i Ragunda kommun.

Tidigare hade kommunen en annan organisation för studie- och yrkesvägledningen. Den nuvarande organisationen har kommunen haft i fyra år. Vid intervjuer med rektorn, studie- och yrkesvägledaren och kommunens skolchef framgår att alla är nöjda med den nuvarande organisationen. Någon strukturerad utvärdering av verksamheten har dock inte genomförts. Skolinspektionen betonar att kommunen, exempelvis genom att följa upp studieavbrott och hur eleverna klarar studierna på gymnasieskolan, kan utveckla och förbättra verksamheten.

Kommunen tillämpar inte resursfördelningssystem utifrån skolornas behov av studie- och yrkesvägledning utan fördelar resurserna lika till Hansåkersskolan och Anders-Olof skolan. Om resursfördelning ska göras behöver kommunen bättre följa upp och utvärdera skolornas arbete, behov och förutsättningar med fokus på studie- och yrkesvägledningen.

⁵ 2 kap. 8, 29-30 §§ skollagen 4 kap. 3-6 §§ skollagen 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

Det finns en lokal arbetsplan för studie- och yrkesvägledning för 2012-2013. Planens syfte är att synliggöra studie- och yrkesvägledande insatser i Ragunda kommun och ligga till grund för att organisera likvärdiga insatser i kommunen för att tillgodose elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. Planen omfattar en redogörelse för olika aktiviteter och är nyligen framtagen. Det finns därför ingen uppföljning eller utvärdering av planen. Den ingår inte heller i kommunens systematiska kvalitetsarbete. Enligt Skolinspektionen är syftet och de aktiviteter som finns definierade för studie- och yrkesvägledningen i planen övergripande och svåra att följa upp.

Det övergripande politiska målet i kommunen är att flera elever ska läsa vidare på högskolan, idag är det få elever som gör det. Detta övergripande mål framgår dock inte av de dokument Skolinspektionen tagit del av eller i de intervjuer genomförda med rektorn, lärare och studie- och yrkesvägledaren vid de båda skolorna i samband med granskningen.

Kommunens skolchef menar att det är rektorns ansvar att säkerställa att studie- och yrkesvägledarna på de båda skolorna arbetar efter bestämmelserna i skollag och läroplan. Skolchefen följer upp arbetet med studie- och yrkesvägledningen i dialog med rektorerna. Han identifierar dock ett behov av att utveckla kvalitetsarbetet så att det även innefattar studie- och yrkesvägledningen. Skolinspektionen betonar att huvudmannen har ansvar för att det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras och analyseras. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att huvudmannen behöver säkerställa att såväl Hansåkerskolan som Anders-Olofskolan har förutsättningar att genomföra en ändamålsenlig studie- och yrkesvägledning som förbereder eleverna för aktiva livsval. För detta behöver kommunen ta ansvar för att skolorna har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att få arbeta med studie- och yrkesvägledning och för att rektorn, lärare och studie- och yrkesvägledaren får kompetensutveckling för att kunna utföra sina uppdrag.

Rektorens ansvar i studie- och yrkesvägledningen behöver tydliggöras. Vidare behöver huvudmannen utarbeta system och rutiner för ett systematiskt kvalitetsarbete med planering, uppföljning och utveckling av studie- och yrkesvägledningen. Målen för verksamheten behöver tydligt ta sin utgångspunkt i de krav som ställs i läroplanen och skollagen. Det systematiska kvalitetsarbetet behöver dokumenteras och analyseras för att det ska vara möjligt att systematiskt följa upp och utvärdera verksamheten.

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen är att bedöma om den granskade huvudmannen och skolan ger eleverna tillgång till den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan. Skolinspektionen bedömer kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen och uppskattar verksamhetens ändamålsenlighet att förbereda eleverna för aktiva livsval.

Utvärderingar och forskning inom området visar att studie- och yrkesvägledningen ofta är lågt prioriterad i skolan och att det generellt finns brister i planering, uppföljning och utvärdering av vägledningen hos både skolor och huvudmän. Med utgångspunkt i detta granskar Skolinspektionen kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen i relation till det ansvar som rektor och huvudman har för att studie- och yrkesvägledningen utformas så att den når de nationella målen.

Följande tre frågeställningar ligger till grund för att kunna svara på den övergripande frågeställningen *om eleverna på skolan får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan*:

- *Ges alla elever tillgång till kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att eleverna kan göra medvetna och väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning?*
- *Ger rektorn riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar?*
- *Tar huvudmannen ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt?*

Metod och material

Inför granskningen på skolan har inspektörerna tagit del av dokument med relevans för skolans studie- och yrkesvägledning och även genomfört en enkätundersökning med elever i två årskurser.

Vid skolbesöket har inspektörerna genomfört intervjuer med rektor, studie- och yrkesvägledare lärare och elever. I granskningen ingår även en intervju med en representant för huvudmannen.

Besöket har avslutats med en återkoppling till rektor där inspektörerna redogör för Skolinspektionens preliminära bedömningar.

Dokumentstudier, enkäter och intervjuer utgör tillsammans det underlag utifrån vilket Skolinspektionen bedömer studie- och yrkesvägledningen på skolan.

Dokumentstudier

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med studie- och yrkesvägledning och förbereder inspektörerna för skolbesöket genom att ge underlag för att ställa frågor.

Intervjuer

Vid skolbesöken genomförs intervjuer i grupp och enskilt. Intervju med **rektor** och representant för **huvudmannen** sker separat och utgör ett viktigt underlag för att förstå de strukturer och förutsättningar som finns för verksamheten. Intervju med **studie- och yrkesvägledare** ger en ökad förståelse för den vägledning som ges på skolan och vilka förutsättningar vägledaren har att följa bestämmelser i skollag och läroplan. **Lärare** i flera ämnen och från flera årskurser på skolan intervjuas i grupp. Dessa intervjuer ger underlag för att ta reda på om studie- och yrkesvägledningen är ett ansvar som delas av alla på skolan. **Elever** i årskurs 9 intervjuas i grupp. Elever ur lägre årskurser bidrar med sina erfarenheter genom enkätsvar. I intervjuerna med eleverna kommer inspektörerna åt mer kvalitativa aspekter av de frågor som granskningen ska besvara.

Elevenkäter

Elevenkäterna utgör ett komplement för att få svar på de centrala frågeställningarna och ett jämförelsematerial till det underlag som samlas in vid intervjuerna på skolan.